

Nowy

Kurier Łódzki

Dziennik polityczny, społeczny i literacki

Czwartek, dnia 29 marca 1916 r.

Prenumerata w Łodzi wynosi rocznie 12
mrk., półrocznie 6 mrk., miesięcznie 1
mrk. Za odosłanie do domu 40 f. mies.

Redakcja i administracja
Zachodnia 37.

Cena ogłoszeń: I-sza strona 1 mrk.
za wiersz lub jego miejsce, nadesłane 1 mrk.,
nekrologi i reklamy 40 f., ogłoszenia zwy-
czajne 20 f., ogłoszenia drobne 4 f. za wyraz.

TEATR POLSKI Cegielniana 63.

Bilety wcześniej do nabycia w Cukierni Wągo Gostomskiego, w dniu zaś widowiska w kasie teatru

BENEFIS długoletniej kasjerki teatru Polskiego Karoliny Texlowej

Dziś w czwartek, dn. 30 marca 1916 r. — o g. 7 i pół wiecz. — Nowości! — 1-szy raz!

Faworyt Carowej Katarzyny II

sztuka w 5-ciu aktach, Elizy Bośniackiej.

Nasze siły kulturalne.

Historja narodu naszego stosunkowo mało jest światu znana. Polska nie prowadziła polityki zagranicznej w tym szerokim zakresie, jak ją pojmowały inne państwa europejskie. To też o naszym udziale w dziejach łączy się jeno ogólniki: byliśmy w wiadomości europejskiej przedmusem chrześcijaństwa, czyn z pod Niednia był tym głównym godnym oznaczenia i uwagi w naszej historii; Rzecz jednak dziwna, wskutek tego właśnie, żeśmy brali stosunkowo mniejszy udział w przeobrażaniu się stosunków europejskich, zajęci walką z wschodem, już to muzułmańskim, już to prawosławnym, państwa europejskie uważały nas (i uważają) za rolę kulturalnie słabszą i mniej rozwojowo zdolną.

Zasługi naszej, jako strażnika wewnętrznego bytowania Europy, nie doceniano i nie oceniano. Wdzięczności nie pozyskaliśmy, siły sterylizowały, a uznani zostaliśmy za zacofanych i kulturalnie niższych.

Argumentem tego typu operują obecnie często wodzowie tego lub innego obozu zarówno w państwach centralnych, jak i wśród państw koalicji.

Niejedno rozumowanie, ba, nawet teoria, przewidywanie i daleko idące wnioski co do przyszłości na tej zasadzie błędnego założenia są wyprawowane.

Aby jednakże ocenić należycie i dokładnie naszą zdolność kulturalną, nie można się opierać jedynie na tym lub innym rezultacie, wykazującym, że istotnie jesteśmy słabsi od państw zachodnich.

Nie stopień kultury, do jakiej doszliśmy, ale suma energii, jaką włożyliśmy w zdobywanie tej kultury, świadczy o naszej żywotności kulturalnej.

Należy bowiem pamiętać, że od okresu, w którym upadła Polska, wszystkie państwa zachodnie poważnie uległy przemianie.

Nowożytnie państwo współczesne dzieli olbrzymi przedział od państwa z początku dziewiętnastego wieku.

Reorganizacja bowiem instytucji, rozpad interesu państwowego rozegrały się w takim tempie, iż nie dziwnego, że Polska, pozbawiona własnego organizmu państwowego, musiała pozostać w tyle i nie mogła się pochlubić szczęśliwą rywalizacją

w tym wysiłku i pomysłowości zbiorowej energii państwowej.

A potem przyszły nieszczęśliwe warunki zewnętrzne, wtłaczające kulturę polską w podziemia. Przyszły warunki, w których nie o rozwoju, ale o utrzymaniu kultury polskiej na osiągniętym poziomie należało myśleć.

Nie rozgrzeszamy się tu z ewentualnego zacofania, konstatujemy jeno, że warunki naszego bytowania były tego rodzaju, iż wydanie elementarza u nas równało się niemal otwarciu uniwersytetu gdzieindziej.

Nie są to okoliczności łagodzące, są to świadectwa wielkiej twórczości, siły i energii kulturalnej.

Kto wie, czy położone na szali dziejowej oceny naszej zdolności rozwojowe nie zrównałyby się z łatwością ze zdolnościami innych, szczęśliwszych narodów.

Nie należy więc jedynie wyników pracy brać pod uwagę. Rolnik, doprowadzający zbiór z ziemi ubogiej do skali zbiorów z roli bogatej, acz nie będzie zamożniejszy, będzie jednak świadczył o równej miłości pracy, a kto wie, czy nie o większej zdolności fachowej.

Choć więc dzisiaj nasze zdobycze kulturalne nie są równe zdobyczom narodów zachodnich, chociaż kultura zachodnia jest przez nas na swój, swoisty sposób przetrwona, nie znaczy to, byśmy byli kulturalnie niżsi. Nasza siła twórcza, nasze zahartowanie w przeciwnościach dobitnie świadczą, że zdolni jesteśmy wytworzyć własną jednostkę organizacyjną.

Nie należy więc, sądząc z dotychczasowych wyników, wyprowadzać bolesnych dla naszej godności narodowej sądów.

Nie należy również, operując tym argumentem, dochodzić do wniosków o niezbędności ciągłej kurateli, jakiej nas należy poddawać. Tego rodzaju opieka kulturalnie nam bynajmniej nie pomoże, a jej polityczne owoce byłyby raczej ujemne. Legenda o naszej niższości kulturalnej, posiada wyznawców nie tylko na zewnątrz, ale i na wewnątrz. Są ludzie, którzy przy każdej okazji drżą na myśl, czy my będziemy potrafiłi cośkolwiek zorganizować, czy damy sobie radę.

Są nawet publicyści, do tej przy stosowujący się teorii. Wciąż nie dowierzający siłom własnym, wciąż oglądający się za nauczycielem. Ciężkim białym jest zamykanie oczu na własne braki i niedomagania, stro-

nie się w szaty posłannictwa lub nęczeństwa, ale nierównie cięższym jest dopomaganie do utrwalania się niewiary we własne siły. Mylą się politycy obcy, którzy uważają nas za niższych kulturalnie, mylą się, gdy sądzą, że w przyszłości nasze siły rozwojowe nigdy im nie dorównają, ale grzeszą ciężko ci z nas, którzy we własne społeczeństwo nieustannie sączą jad niewiary.

L. Chrzanowski.

Zmiany konstytucyjne w Turcji.

Wtłoczona siła przeznaczeń w wir wojny europejskiej, Turcja jakby się przebudziła.

Państwo Otomańskie chce zwyciężyć nie tylko na frontach zewnętrznych, w rowach i okopach lecz i we własnym kraju.

Pisaliśmy o zniesieniu kapitulacji w Turcji. System ten, który był poniżającym, jako wyraz traktu zaufania państw europejskich do władzy terytorjalnej — został zniesiony. Od tej chwili wszystkich mieszkańców Turcji obowiązuje jednakowe prawo. Zniesiono sądy konsularne, przepisy polityczne państw europejskich, przymusową taryfą cłową z maximum 11 procent ad valorem; Turcja wyswabza się z tego przytłaczającego ją jarzma.

Zawisko to jest naturalne; jest ono wyrazem dążenia stronnictwa młodoturków.

Ale obecnie dochodzą nas wieści o nowej zmianie wewnętrznej w Turcji. Zmiana ta jest zupełnie niespodziewana, ba! nawet dość trudną do wytłumaczenia.

Około czterech lat temu gabinet ministerjalny Saïda Paszy przedstawił Izbie projekt zmiany konstytucyjnej, polegający na przyznaniu sultanowi prawa rozwiązania Izby, gdyż, jak wiadomo, może uczynić to sultan, jedynie za zgodą Senatu.

Do zmiany jakiegokolwiek artykułu konstytucyjnego wymaga Konstytucja turecka większości dwóch trzecich głosów. Tej większości projekt Saïda-Paszy nie osiągnął.

Motywy Saïda-Paszy były jasne: Projekt jego był złożony w okresie, gdy miały się rozpocząć rokownia pokojowe z Włochami, a ustąpienie Trypolitanji i Cyrenajki — było koniecznością. Należało więc stanowczo zachować w ręku atut, aby w każdym wypadku mógł rozwiązać

Izbę. Lecz plan prezesa ministrów był zbyt widoczny; naród, który nie żywił wielkiego zaufania do rządu — na projekt się nie zgodził. Nastąpiły komplikacje parlamentarne i gabinet Saïda Paszy był zmuszony podać się do dymisji.

I otóż, obecnie, projekt Saïda-Paszy znów wypłynął na widownię parlamentarną, wniesiony przez Talaat-Beja.

Talaat-Bej był szczęśliwszym od swego poprzednika. Projekt jego, który jest kopią projektu Saïd-Paszy, został przyjęty przez Izbę i sultan od tej chwili posiada prawo rozwiązania Izby, nawet bez zgody Senatu.

Dziwnym jest przyjęcie tej zmiany konstytucyjnej z wielu względów. Nasuwa nam ono szereg pytań.

Po pierwsze, Talaat-Bej jest ogólnie znanym politykiem o zabarwieniu skrajnie radykalnym. Skąd więc Talaat-Bej staje się rzecznikiem rozszerzenia praw sultana?

Po drugie: w jakim ukrytym celu została obecnie wprowadzona ta zmiana konstytucyjna, mogąca mieć w przyszłości wielkie następstwa?

Po trzecie: czyżby naród turecki w przeciągu czterech lat do tego stopnia zmienił swe poglądy polityczne i stosunek do rządu, że obecnie, przyjmuje projekt rządowy, o charakterze autokratycznym?

Możliwym, jest, że naród turecki w tak ciężkiej godzinie pojął, iż los jego jest skuty z losem rządu, i z tego powodu ustąpił.

Możliwym jest... ale nie pewnym.

Z. L.

Przyszła polityka Turcji.

Polityka państw europejskich przed obecną wojną była dwójakiego rodzaju: Jedne z państw tych postępowały tak, aby dążyć do wyparcia Turcji z Europy i do podziału jej terytorjów, inne starały się możliwie jaknajdłużej utrzymać przy życiu przysiółkowego „chorego” człowieka.

Niemcy, w okresie bezpośrednio wojny europejskiej poprzedzającym podtrzymywały Turcję jako całość i systematycznie uzyskiwały przewagę swych wpływów. Wojna terazniejsza zacieśni niewątpliwie węzły przyjaźni między Turcją a Niemcami. Odtąd w koncercie międzynarodowym Turcja na długo została pozyskana przez Niemcy. Za tem się będzie wypowiadał nietylko interes

Kabaret
FAMILIJNY
 W gmachu Majstrów Tkackich
 Przejazd 1.
 pod art. Mr. Franc. Miłosza.

W Sobotę dnia 1-go i w Niedzielę dnia 2-go kwietnia 1916 r. Początek o godzinie 8 i pół wieczorem.
Benefis SEWERYNA MICHAŁOWSKIEGO
 Wstęp chóralny, duet andrusowski, deklamacje, monologi aktualne, kuplety, duet dżdżowski, śpiewy solowe, tańce etc. „SPOTKANIE” parodia ze śliwami napisał Franciszek Miłosz.
 Udział przyjmują: pp. Szoslandowa, Mirska, Michałowski, Miłosz, Woźniak, Smiałowski, Tarłowski, Osowski, „Lille” i in. Orkiestra i akompaniament pod dyr. F. Wisenberga.
 Bilety przy wejściu.

BI-BA-BO
Café Savoy
 Krótka 6. — Krótka 6.

W Sobotę, 1 kwietnia o godzinie 9-tej wieczorem.
BENEFIS
Rodé Jasińskiej

W Niedzielę 2-go kwietnia.
Ostatni pożegnalny występ
Karola Hanusza

Dziś

demonstrowane jest

KLEOPATRA
(Królowa Nilu)

Sensacyjny dramat w 8 częściach.

SWIAT

najbardziej rozpowszechnione. w Polsce pismo tygodniowe ilustrowane

pod red.: **Stefana Krzywoszewskiego**
 Najpełniejszy obraz życia polskiego i zagranicznego.

Co tydzień zeszyt bogato ilustrowany z obfitą treścią literacką. Co tydzień dodatek beletrystyczny „Romans i Powieść” zawierający świetne powieści oryginalne i tłumaczone. W roku 1916 „SWIAT” drukowane będzie nowe powieści oryginalne:

Kazimierza Tetmajera i Gustawa Daniłowskiego oraz dokończenie powieści **Andrzeja Struga** p. t. „Dzieje jednego pocałunku”

PREMIUM „SWIATA”

udało nam się zakupić dla naszych rocznych i półrocznych prenumeratorów znaczącą ilość pięknego albuma

NAPOLEON (Legjony i Księstwo Warszaw.)

w opracowaniu **ERNESTA ŁUBIŃSKIEGO** (Wydawnictwo Towarzystwa Akcyjnego S. Orzebranda Synów). To wspaniałe wydawnictwo, obejmujące niepełna 400 stron dużego formatu i zawierające blisko 1000 starannie wykonanych ilustracji, ozdobnie oprawne, kosztuje w handlu Rb. 71

Jesteśmy w możności ofiarowania go naszym rocznym i półrocznym prenumeratorom za cenę **RUBLI CZTERECH** z warunkiem odbioru w Administracji (Zgoda 1).

„SWIAT” prenumerować można we wszystkich kantorach, pism i księgarniach, lub wprost w Administracji, Zgoda 1. Prenumeratę na „Swiat” przyjmują również wszystkie od działy pocztowe na terenie okupacji niemieckiej.

Warunki prenumerat: w Warszawie: Kwartał rb. 2. Półroc. rb. 4. Rocznie rb. 8. Na prowincji: Kwartał rb. 2.25. Półroc. rb. 4.50. Rocznie rb. 9. Za odwołanie do domu dopłaca się 10 kop. kwartalnie.

Adres; Redak. i Administr., Warszawa, Zgoda 1.

Towarzystwo „LOKATOR”
 Piotrkowska Nr. 84.

uprasza pp. właścicieli domów oraz lokatorów o korzystanie

przy wynajmowaniu mieszkań z usług

Towarzystwa.

Kancelarja czynna codziennie, prócz niedziel i świąt w godzinach od 9—12. 3474-1

Rutynowana nauczycielka

przypasabia prędko i celująco do niższych klas. Wycza analiabetów w krótkim czasie języka polskiego niemieckiego i rachunków. CENY NIZKIE. Benedykta 14, m. 28. 5235-

MYDŁO

55 kop. funt, hurtem taniej u Smałowicza, Południowa 8.

Lekarz Dentysta

S. GORDIN
 Konstankynowska 18.

Leczenie. plombowanie i usuwanie zębów bez bólu. Zęby sztuczne z podniebieniem i bez na złocie i kauczuku. Przyjm. codz. od 10—113—8

Skład i kantor prze-worów chemicznych

OLEJE I SWARY

firmy

D. Myśluborskiego

Zawadzka 19

od dnia dzisiejszego mieścić się będzie przy ulicy **Widzewskiej 78.**

Lekarz - Dentysta

S. GOLDMAN

30-letnia asystentka szkoły dentystycznej i kliniki d-ra Zadziewieza. Przyjmuje codziennie od godz. 9 rano do 1 po poł. i od 3 po południu do 7 wieczór. 19 MILSZA 19.

MYDŁO

co prania z dobrego patunku i tanio dostać można tylko u **Druckera, Średnia 2,** sklep kolonialny

Akuszerka

z dyplomem Cesarzkiej Akademii medycznej w Piotrogradzie praktykująca 20 lat. przyjm. 6. Andrzeja 39, m. 10 od 12—5

Szkola kroju i szyćcia
 oraz wszelkich robót ręcznych haftu białego i kolorowego, nauka kroju i szyćcia bielizny
Apolonii KOPYDŁOWSKIEJ Piotrkowska 154
 Od d. 1 i 15 kwietnia rozpoczyna się trzymiesięczny i półroczny kurs nauki kroju i szyćcia i robót ręcznych za opłatą 2-ch rubli miesięcznie. Po skończonym kursie uczenie otrzymują patenty. Zapis uczenie codziennie od 10 do 2 pon
 Sprzedaż tapetow nasterawruch.

Kalendarzyk Kieszonkowy
 ilustrowany na rok 1916
 jest do nabycia w Administracji „N. Kurjera Łódzkiego” Zachodnia 37.
 Cena 3 kop. — Cena 3 kop.

Doświadczony p.sarz prósb
 wykonuje do wszystkich niemieckich instytucji, Widzevska 148. 243-3-1

Zakład Kefiru K. Sigaliny
DZIELA N° 4.
 (dawniej ul. Zawadzka). Poleca także cukierki Warsz. fabryki „Alicia” czekoladę i kakao

Ugłoszenia drobne
AliaAlia! Meble najtaniej lecz zaraz. Mikolajewska 95 m. 27 front i piętro. 4 kuszerka **Marja Kubiaka** przymuje Piotrkowska № 197 m. 8.

Bilki biardowe mały 16 sztuk do sprzedania 12, **Matzner—sklep.**

Emiljana **Palmamowska** zgubiła paszport niemiecki, wydany przez magistrat miasta Zgierz. 231-1

Języki niemieckiego konwersacji i teorii wycza w krótkim czasie metodą praktyczną rutynowana nauczycielka przyjmuje od 3 do 5. **Omen-tarna 3 m. 7 front.** 153-3

Ludwik **Tambowski,** Brzezińska 56, przyjmuje roboty, szylkowe pokojowe, tapicerskie, pozłocenie i religijne wykonywa artystycznie po cenach nader przystępnych i prosi o nadesłanie jakiegokolwiek roboty (oko) umiędliowany, balkonowy, elektryczne oświetlenie do wynajęcia. **Lipowa 20 m. 8 od 9—4 i 8 do 9.** 218-3

Potrzebny otopiec do tryzjera ul. **zaczonia 15.** —26-3

Potrzebny zaraz czelednik szklarski. Robota stała. Zgłasza się codziennie od 8—10 rano, ul. **Anny 24-35** —29-3-1

Potrzebne zdome staniczarki i podreżne **Milsza 34 m. 12 front**

Potrzebna zdoma podręczna do krawiecczyzny ul. **Piotrkowska 132 m. 28, 3 wejście 1 piętro** 1

Przypasabiam do niższych klas średnich zakładów naukowych (od klas wstępnej do 4-jej); udzielam również języka niemieckiego. Dowiedzieć się można ul. **Kostantynowska 20 m. 12, od 3—4 po południu.** 234-3

Pierwsza **Artyzyczna** i **Sortownia** poleca tanią garbioną używaną, pracownia krawiecka wykonywa obstatunki przeróbki i deracje, czyszczenie, pranie, prasowanie, kupuje również używaną garbioną. **Mojciechowski & S-ka** **Glówna 32** 5402-12

Pożoga **Artyzyczna** i **Sortownia** poleca tanią garbioną używaną, pracownia krawiecka wykonywa obstatunki przeróbki i deracje, czyszczenie, pranie, prasowanie, kupuje również używaną garbioną. **Mojciechowski & S-ka** **Glówna 32** 5402-12

Pożoga **Artyzyczna** i **Sortownia** poleca tanią garbioną używaną, pracownia krawiecka wykonywa obstatunki przeróbki i deracje, czyszczenie, pranie, prasowanie, kupuje również używaną garbioną. **Mojciechowski & S-ka** **Glówna 32** 5402-12

Pożoga **Artyzyczna** i **Sortownia** poleca tanią garbioną używaną, pracownia krawiecka wykonywa obstatunki przeróbki i deracje, czyszczenie, pranie, prasowanie, kupuje również używaną garbioną. **Mojciechowski & S-ka** **Glówna 32** 5402-12